

Oklart hur sentinel nodes utanför axillen ska handläggas

■ Med anledning av en studie i *British Journal of Cancer*, som behandlade värdet av att diagnostisera »sentinel nodes« utanför axillen vid bröstcancersjukdom [1], har vi skrivit en översikt i ämnet som publicerades i samma nummer av tidskriften [2].

För kvinnor utan axillmetastaser kommer sannolikt sentinel node-tekniken att revolutionera kirurgin i axillen. Lymfskintigrafi sker preoperativt, som ett led i sentinel node-biopsi, och då visualiseras körtlar med radioaktivt upp-tag utanför axillen hos cirka 10 procent av alla kvinnor. Endast ett fåtal av dessa sentinel nodes har metastatisk växt, och värdet av att upptäcka en sådan körtel-metastas är oklart. Avgörande är om körteln är den enda metastasen eller om även axillkörtlarna är engagerade. Beslut om cytostatika- eller annan tilläggs-behandling tas dock inte enbart på

grundval av lymfkörtelmetastaser utan även andra tumörkaraktistika har betydelse.

Förmågan att upptäcka sentinel nodes utanför axillen beror bl a på vilken teknik man använder för att injicera isotopen. Injicerar man peritumoralt visualiseras extraaxillära körtlar i 15–30 procent av fallen, och injicerar man subareolärt eller subdermalt påvisas sällan några extraaxillära körtlar. Även tidpunkten är av betydelse; intradermalt injicerat bläck dräneras t ex snabbt och kan vara borta när primärtumören är exciderad och axillkirurgin genomförd.

Det är inte klart hur ett fynd av en extraaxillär sentinel node vid preoperativ lymfskintigrafi skall handläggas. Betydelsen av att diagnostisera metastaser i extraaxillära körtlar är ännu oklar. Innan vi kan studera vad fyndet av extraaxillära sentinel nodes har för värde och hur

dessa bäst handläggs måste först värdet av sentinel node-biopsi i sig avgöras. Flera sådana studier (däribland svenska) pågår för närvarande.

Fredrik Warnberg

fredrik.warnberg@ukonline.co.uk

1. Tanis PJ, Nieweg OE, Valdes Olmos RA, Peterse JL, Rutgers EJ, Hoefnagel CA, et al. *Impact of non-axillary sentinel node biopsy on staging and treatment of breast cancer patients. Br J Cancer* 2002 Sep 23;87(7):705-10.

2. Warnberg F, Bundred N. *Will early detection of non-axillary sentinel nodes affect treatment decisions? Br J Cancer* 2002 Sep 23;87(7):691-3.

Träning av föräldrakompetens förebygger psykisk ohälsa hos barn efter skilsmässa

■ Tonåringar med fränskilda föräldrar har i amerikanska studier visat sig ha mer av psykiska problem, framför allt av utagerande art, än andra tonåringar. De misslyckas oftare i skolan och blir oftare gravida.

I syfte att finna medel att förebygga detta har man testat två typer av behandlingsprogram i anslutning till skilsmässan. Det ena riktade sig till ensamstående mödrar tillsammans med barnen och det andra till mamman enbart. Båda programmen innefattade elva gruppträffar och två möten med familjemedlemmarna ensamma. En första utvärdering gjordes under året efter insatsen och visade positiv effekt. Man har nu undersökt barnen efter sex år, när de hunnit bli 15–19 år gamla. Skilsmässoregistreringar i rätten var utgångsmaterialet, och barn i åldern 9–12 år var förutsättningen. Barnen fick inte befinna sig i någon form av psykiskt inriktad behandling, behandlas med psykoaktiva läkemedel eller ha pågående depression eller suicidtankar. Inte heller mödrarna fick vara under någon form av psykiskt inriktad behandling. Programmen riktade sig således till psykiskt friska barn och föräldrar.

Till undersökningen rekryterades 240 familjer; 36 procent av dem som uppfyllde uttagskriterierna. Mödrarna

hade bättre utbildning, högre inkomst och färre barn än den totala gruppen de rekryterades från. Familjerna fördelades slumpmässigt till endera av de två behandlingsgrupperna eller till en kontrollgrupp utan behandling. Utvärderingen gjordes med hjälp av skattningsskalor riktade till föräldrar och ungdomar gällande både utagerande och känslomässiga symtom. Ungdomarna fick själva redogöra för antal sexpartner och användning av alkohol och droger.

Ungdomarna i de båda behandlingsgrupperna hade sex år efter behandlingsinsatsen det bättre ställt vad gällde psykisk ohälsa totalt och utagerande beteende i synnerhet än ungdomarna i kontrollgruppen. De hade haft färre sexualpartner och missbrukade alkohol och droger i mindre utsträckning än kontrollgruppen. I fråga om depression och ångest fann man däremot inga skillnader. Den positiva effekten av behandlingen var störst för de ungdomar som hade varit mest symtombelastade när programmet inleddes.

I en post hoc-analys kunde man inte finna någon skillnad i effekt mellan de två behandlingsprogrammen, även om gruppernas skillnader gentemot kontrollgruppen inte var lika stora i alla avseenden. Detta är av hälsoekonomiskt

intresse, eftersom insatserna i den behandling där barnen deltog var betydligt mera resurskrävande. Det förefaller vara så att föräldrakompetensträning är den verksamma faktorn.

En helt annan studie, där insatserna riktades till ensamstående mödrar och främst deras eget välbefinnande, har inte visat positiva resultat vad gäller barnens utveckling.

Resultaten är inte helt generaliserbara eftersom de deltagande mödrarna tillhör en grupp som har det bättre ställt utbildningsmässigt och socialt än genomsnittet och därmed kan antas ha lättare att tillgodogöra sig en behandling. Det är dock lovande att just de barn som hade sämst utgångsläge har vunnit mest på behandlingen.

Gunilla Olsson

gunilla.olsson@bupinst.uu.se

Wolchik SA, Sandler IN, Millsap RE, Plummer BA, Anderson ER, Dawson-McClure SR, et al. *Six-year follow up of preventive interventions for children of divorce: a randomized controlled trial. JAMA* 2002;288(15):1874-81.